

PTK:s yttrande över SOU 2022:47 – De regionala skyddsombudens roll i arbetsmiljöarbetet

PTK har tagit del av remissen av *SOU 2022:47 – De regionala skyddsombudens roll i arbetsmiljöarbetet – Värdet av förebyggande arbete och allas rätt till en god arbetsmiljö*, och lämnar ett yttrande över delar av utredningen.

Utredningens har haft flera uppdrag, men har huvudsakligen varit att utvärdera de regionala skyddsombudens verksamhet genom att:

- analysera i vilken mån de regionala skyddsombudens verksamhet uppnår syftet på ett ändamålsenligt sätt
- undersöka vilka faktorer som påverkar regionala skyddsombuds möjligheter att utföra sitt uppdrag och lämna förslag på hur de regionala skyddsombuden kan ges bättre förutsättningar för att utföra sitt uppdrag på ett ändamålsenligt sätt
- undersöka vilken roll regionala skyddsombud kan ha för att bidra till att motverka arbetslivskriminalitet och arbetskraftsexploatering och vid behov föreslå hur detta arbete kan underlättas
- analysera hur kontakterna mellan regionala skyddsombud och Arbetsmiljöverket fungerar och vid behov föreslå hur de kan utvecklas.

Övergripande kommentarer

Arbetsmiljölagen ska tillämpas dels av arbetsgivaren som ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. Och dels genom att arbetsgivare och arbetstagare samverkar. Denna samverkan ska vara lämpligt organiserad. Skyddsombud företräder arbetstagare i arbetsmiljöfrågor. Arbetsmiljöverket kan genom inspektion övervaka att arbetsgivaren följer arbetsmiljölagens skyddsnivåer och föreskrifter, men har inte möjlighet att genom inspektion övervaka eller ställa krav på att arbetsgivare och arbetstagare samverkar i arbetsmiljöarbetet, eller att skyddsombud utses.

I de verksamheter som av olika skäl saknar skyddsombud fyller i stället de regionala skyddsombuden en viktig funktion för att arbetsmiljölagen ska kunna tillämpas fullt ut också i de delar som rör arbetsgivares och arbetstagares samverkan. Dels genom att ha rollen som skyddsombud på arbetsställen som är för små, temporära, eller av annan anledning saknar eget skyddsombud, dels genom att stödja lokala skyddsombud och dels genom att verka för att nya lokala skyddsombud utses. Att förbunden utser de regionala skyddsombuden bidrar till att de har djup kunskap om bransch- och arbetsmiljöförhållanden som de anställda möter på arbetsställen inom det regionala skyddsombudets skyddsområde.

Samverkan är, som utredningen konstaterar, en av grundpelarna i arbetsmiljöarbetet. PTK instämmer i utredningens slutsats om att ett välfungerande arbetsmiljöarbete bygger på en tillitsfull samverkan mellan parterna. Parterna på central, bransch- och arbetsplatsnivå tar idag ett stort ansvar för efterlevnaden av arbetsmiljöregelverket och utvecklingen på området. Arbetsmiljölagen skapar ett "vad" och parterna utvecklar och förvaltar det "hur" som gör att regelverket blir en del av det dagliga arbetet på arbetsplatserna.

Att parterna tar ansvar för den praktiska tillämpningen av regelverket och hur samverkan sker bidrar inte bara till en tillfredsställande arbetsmiljö utifrån varje verksamhetens förutsättningar, det gynnar såväl arbetsgivare som arbetstagare och skapar löpande och proaktiv problemlösning som motverkar tvister och förbättrar arbetsmarknadens funktionssätt och arbetslivet i stort. Parternas förebyggande och gemensamma arbetsmiljöarbete är avgörande för att uppnå ett hållbart längre arbetsliv och minskad ohälsa.

Utredningen lyfter partssynpunkter på problem med verksamheten, vilka är viktiga att uppmärksamma. Dessa synpunkter rör dock inte problem med lagstiftningen, utan problem i den praktiska tillämpningen av lagstiftningen. Parterna tar själva ansvar för frågor om hur samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare bedrivs. I allmänhet fungerar samverkan i arbetsmiljöfrågor väl på många områden och nivåer. I de fall oenighet uppstår kring skyddsombud hanteras sådana genom dialog eller förhandling mellan parterna. I praktiken löses samverkansfrågor generellt i samsyn genom en öppen och respektfull partsdialog.

PTK ser goda möjligheter att hitta konstruktiva lösningar på de partsfrågor som lyfts i utredningen. PTK verkar för en god partsdialog och ordning för hantering av såväl frågor som arbetsgivare har, som de frågor arbetstagar sidan har.

Synpunkter på förslag

En utökad tillträdesrätt för regionala skyddsombud

PTK ser att förslaget i första hand bör ligga till grund för samtal mellan arbetsmarknadens parter.

En utökad tillträdesrätt med koppling till kollektivavtal kan vara viktig för en förändrad arbetsmarknad, för flera branscher och risker. För att verksamheten med en sådan förändring ska fungera väl, är det viktigt att roller och ansvar mellan myndighet och parter är tydliga, att en bred samsyn mellan parterna finns och att samverkan mellan parterna är välfungerande.

En utökad tillträdesrätt får inte innebära att ansvar förskjuts från staten till parterna eller att de regionala skyddsombudens roll förändras på ett sätt parterna inte önskar. Skyddsombudens roll ska även fortsatt utgå ifrån samverkan och inte myndighetsutövning.

Arbetsmiljöverket bör fortsatt utveckla och tillhandahålla anpassad information om förutsättningarna för arbetsmiljö i små företag

PTK tillstyrker förslaget om att regeringen ger Arbetsmiljöverket som återrapporteringskrav att redovisa de informationsinsatser som riktas mot små företag.

Små företag finns inom alla branscher och arbetsmarknadens parter arbetar redan idag med särskilt inriktat stöd, exempelvis genom den partsgemensamma arbetsmiljöorganisationen Prevent, till de lokala parterna i mindre företag. Samråd mellan Arbetsmiljöverket och arbetsmarknadens parter om insatser för små företag kan ytterligare förstärka och höja nivån på arbetsmiljöarbetet.

Arbetsmiljöverket bör fortsätta att utveckla informationsutbyte med branschaktörer

PTK tillstyrker att Arbetsmiljöverkets uppgift att samråda med arbetsmarknadens parter, andra organisationer och myndigheter fortsatt utvecklas. Att arbetsmiljöverkets, andra myndigheters och parternas respektive roll, ansvar och befogenhet är tydliga är viktigt. För att sådan tydlighet ska uppnås förutsätts att informationsutbyte och samråd fungerar.

Daniel Gullstrand
Arbetsmiljöexpert
070 390 85 16
daniel.gullstrand@ptk.se